

En bättre konfekt '98

Uppsala SF-möte VII

16-18 oktober 1998

Hedersgäst: Jörgen Peterzén

Medgrundare av Stockholms Tolkiensällskap,
förlagsredaktör och mångårig utgivare av fantasy,
expert på magi, m.m.

Fanhedersgäst: Sven Holmström

Neofan, fandoms hopp, känd från
Sverifandomlistan.

KONGRESSKOMMITTÉNS SAMMANSÄTTNING:

Johan Anglemark, politruk
Linnéa Anglemark, biblioholist
Magnus Eriksson, jourhavande lämmel
Andreas Gustafsson, glad Nietzschean och militant pacifist
Mikael Jolkkonen, doctor veneficus, magister i de fria konsterna
Matthias Palmér, naiv utopist, extropian och biografmaskinist
Anders Wahlbom, sakletare, experimentator i tillämpad kaosteori
Anna Åkesson, tesamlare, expert på utomjordiska brödraskap
Karin Kruse, hantlangare
Jan Nyström, hejduk

Filmprogrammet är sammanställt av Robert Brown.

Programboken är gjord med QuarkXpress v.3.3 på Macintosh LC630, med utskrift på LaserWriter II NT. Använda typsnitt är Book Antiqua 9pt, samt Engravers Gothic BT och Tahoma i rubriker och på omslaget. Omslagsillustration: Jan Risheden.

GÖSTAPRISET - KORT FÖRHISTORIA MED UTVIKNINGAR

Det årliga Göstapriset kommer för första gången under sin trettonåriga historia att delas ut (N.B: du som läser detta på vägen hem från kongressen får göra en viss tempusväxling och tänka "har för första gången delats ut" u. s. w.) till en förtjänstfullt förtjänt fan som av den upsaliensiska fandomen utsetts till pristagare. Eftersom pristagarens namn inte kommer att avslöjas förrän tidigast när priset delas ut kan jag här inte skriva så mycket om honom/henne. Intima detaljer och pikanta avslöjanden får därför anstå till själva prisutdelningen.

Nåväl frågar sig då vän av ordning (av någon dunkel anledning förutsätter jag nästan alltid att det finns en sådan bland mina läsare), vad är då orsaken till att detta pris icke tidigare delats ut under tretton år om det skall nämnas årligt? Med en djup suck måste jag då tillstå att detta nästan uteslutande beror på en f. d. furir från Karlskoga, vars namn jag av pietetsskäl utelämnar.

Här kunde jag givetvis ha slutat min framställning eftersom jag redan egentligen hunnit uppfylla allt vad rubriken utlovar. Jag har - om än kanske något knapphändigt - klarat av den uppgift den yngre generationen upsalafans ålagt mig. Två aber framsmyger dock sina slemma tentakler. Det första är att den demoniske programboksredaktören skulle förmodligen bli orimligt purken och dunka sin prestationsångest mot mitt klena huvud. Det andra är att knapphändighet kan uppväcka nyfikenhet hos läsare som besitter anlag för detta, vilket skulle kunna leda till att jag tvingades besvara en massa frågor i tid och otid istället för att i lugn och ro få sitta och muttra för mig själv i ett mörkt hörn. Alltså överger jag den minimalistiska approachen för att istället övergå i en mer utförlig narration (NARRATION, av verbet narras, främst n. Hälsingland och ö. Medelpad).

Historien börjar, lämpligt nog, på en kongress i maj 1985. Det var nämligen på Göcon (II? Mitt minne sviktar.) i Göteborgs bistra utkanter som Tomas Håkansson började tala om Gösta. Få av oss som var där minns vem som var hedersgäst, men alla minns vi denne Gösta som inte var där (vilket är en närvaro som faktiskt är mindre än vad vissa av Göcons hedersgäster lyckades prestera). Göstas namn och rykte tillväxte under de närmaste månaderna såpass att vid Swecon i augusti hade deifieringen blivit ett faktum. "Gösta är stor och Sjurdur är hans profet" skallade hökre och hökre i hotellets ödsliga korridorer. Detta är naturligtvis välbekant för oss som var med och för den som kan sin fanhistoria. Den senare historien fram till Göstacon och vidare har dock endast beskrivits fragmentariskt och knappt ens det.

Hur jag och Johan Anglemark satt och skrev den första reklamlappen för Göstacon i Mats Henricsons studentrum i fannisk yra och med en sovande Henricson som inspirationskälla tycker jag mig ha skrivit om förut, men förhistorien till detta har jag utelämnat. Innan vi hamnade hemma hos Mats hade vi givetvis suttit på någon inrökt studentpub (törhända under Djäknens stenvälv), men innan dess hade vi bevistat en föreläsning (vilket alla unga studenter gör åtminstone en gång under sin studietid) tillsammans med de övriga i den

ursprungliga kongresskommittén: Ailbhe O'Corrain, Lars-Erik Cederman, David Griffin, Mats, Johan och jag. Det var en orienteringskurs i praktisk paleoteleologi som vi alla gick eftersom ryktet sade att kursen snart skulle läggas ned. Ett rykte som tråkigt nog var alldeles sant. På vårterminen hade institutionen för paleoteleologi endast teoretiska kurser kvar och några år senare fanns inte ens institutionen kvar, utan delades upp mellan Estetik, Zoologi och en tredje institution som jag har glömt vilken det var.

Det fantastiska med denna föreläsning var inte dess innehåll utan det att föreläsaren tydligen kände Gösta. (Det låter kanske märkligt, men Gösta hade ändå en viss försänkning i den akademiska världen i det att hans mor var en ansedd filolog. Gösta ville aldrig tala om henne, hon dog när han var mycket liten och det förelåg tydligen en del tragiska omständigheter kring detta dödsfall. Jag har försökt forska litet på egen hand, men har inte kommit fram till vem hon var.) Gösta kom i alla fall inlunkande på sitt karaktäristiska manér i slutet av föreläsningen för att låna pengar (eller kräva in en skuld, det framgick inte riktigt). Innan han gav sig av igen hejdade vi honom för att berätta vilket namn och rykte han fått inom fandom och sedan han nitat Henricson insåg han att vi inte drev med honom. Han blev riktigt rörd över detta. Det är ju litet Göstas natur, har man väl lyckats ta sig innanför den hårda ytan så är han mjuk och emotionell som mosad pölsa inuti. Han hade inte tid att stanna och prata, men gav oss sin adress och sade att vi kunde titta in någon gång. (Han bodde vid denna tid i Alsike, en gudsförgäten håla strax hitom Knivsta).

När vi några dagar senare besökte honom i det, låt oss säga patinerade, huset där han bodde i något slags progressivt eller månne regressivt kollektiv där bland annat den tidigare omnämnde f.d. furiren ingick. Gösta reagerade mycket starkt emot att vi kallade kongressen Göstacon, men gick med på att vi kunde använda det som internt namn och att vi utåt gav kongressen det lätt maskerade namnet Høstcon. Ett pris i hans namn verkade han också till förstörne ytterst tveksam till, fick en lätt grubblande min och försvann ut ur rummet. En stund senare återvände han dock och smällde med våldsamt kraft ned en butelj Pripps Blå i köksbordet - så hårt att den tycktes som fastlimmad - och ytttrade vad jag uppfattade som "In hoc signo vincit". Emellertid är det mer sannolikt att han sade något på en bred sörmländsk dialekt - Gösta talade endast på bönders vis och stötte han på någon lärd man var det mer sannolikt att han nitade honom än att han började tala latin. (Hr Anglemark som är mer införstådd med sydröna tungor kan möjligen redogöra för vad han egentligen sade.) Diskussionen kom inte så mycket längre den dagen, men det stod klart att Gösta förvisso inte var negativt inställd till priset, men att han behövde tänka över saken längre.

Vid tidpunkten för Göstacon hade vi förgäves sökt honom upprepade gånger och strax efter kongressen inträffade den stora branden som ödelade stora delar av centrala och västra Alsike. Gösta påträffades inte, vare sig död eller levande och vi började leka med tanken på ett Göstas minnespris. Bakslaget för detta projekt kom emellertid genom att den tidigare nämnde f.d. furiren

förklarade sig vara förvaltare av Göstas kvarlåtenskap. Bland denna kvarlåtenskap fanns en bit av köksbordet som sågats loss, fortfarande med en flaska Pripps Blå stadigt fastkilat i träskivans fibrer och intill denna en påse jordnötter som delvis smält av hettan från branden och klibbat sig fast. Detta, förklarade furiren, var Göstapriset, vilket han ämnade årligen dela ut till framstående värmländska provinsialläkare. Och så var det inte mer med det, trodde vi.

I somras träffade dock Sten Thaning på Gösta under sina resor - dock är han ytterst förtegen om exakt var detta skedde - och fick bekräftat att det endast fanns en sak Gösta ville göra med värmländska provinsialläkare... Han gav väl kanske inte direkt sitt medgivande till att priset skulle delas ut inom fandom, men han undanröjde alla invändningar som eventuellt skulle kunna komma från Karlskoga-trakten till att vi gör det.

Detta är i korthet historien om Gösta och hans pris, såsom jag för ögonblicket minns den. Härvid finns säkert en del att tillägga, liksom en del jag bortförtiga. Jag avslutar med ett leve för Gösta och hans pris, samt för den förtjänt förtjänstfulle vinnaren, som har all heder av sin utnämning.

- E. M. Eriksson, esq

VÅR MAN I NOVOMINASTIRITHSK

Det är förenat med viss bävan att också till ett så modest sammanhang som programboken för en ganska liten kongress försöka presentera någon man betraktar som en god vän. Jörgen Peterzén, hedersgäst här på En Bättre Konfekt, har jag känt sedan jag var en ytterst liten men trots det högst märkbar tulta, elva år gammal. Jag skall inte påstå att jag minns exakt när jag först träffade honom, men sammanhanget vet jag: i Forodrim, Stockholms Tolkiensällskap. Jörgen hade tillsammans med några vänner från SFSF (nämligen Anders Palm och Sam J Lundwall) hittat på att grunda ett Tolkiensällskap, och enligt legenden skedde detta på herrtoaletten på hotell Carlton år 1972. Sålunda lärde jag känna Jörgen under namnet Dallben ("Dallben av Prydain, furste av Valars nåde, rådsmagiker, Gilles- och Ordensmästare Mellonath Istarion, Gillesmästare Mellonath Metusalem, Wintrampare, Morgoths förtjänstmedalj i Rött Band, Riddare av Aftonstjärnan, Gästvän Rohiriath Alph Silivren, Riddare av Västerlandet, Bärare av Eregions Gyllene Sköld", som det står i Forodrim's kalender. Undrar vad Eregions Gyllene Sköld kan vara?), men så kallas han bara i högtidliga sammanhang numera. Synd egentligen; han klädde i att vara rådsmagiker och stå på scen i fin röd mantel, vippa med skägget och uttala förbannelser när vitsarna från Ted Sandymans Ogille blev alltför många.

Hååå. Jag kunde ägna lång tid åt gamla Forodrimhågkomster, men det var Jörgen Peterzén det skulle handla om.

När jag bad Jörgen om persondata till den här presentationen hördes det över telefon vilken vilt stirrande blick han fick. På frågan om vilket år han är född gav han ett utförligt svar:

- Jag föddes 1941 på våren, sent i maj. Fåglarna sken och min mor nedkom med mig, till stor förundran för min far. Jag hade svart hår och päronformat huvud. Så småningom försvann de yttre kännetecknen på att jag var ett päron.

- Jörgen, inser du att jag kommer att citera dig? sade jag.

Jörgen sansade sig och gav snällt övriga uppgifter.

Jörgen kommer från Bergslagen och flyttade till Stockholm för att bli ingenjör, vilket han också blev. Efter några års arbete som detta började han läsa blandad humaniora vid universitetet. Science fiction-fandom hittade han genom en annons i Häpna!, och han gick på sin första kongress på Hotell Eden 1961 - det var StockCon 3. I mitten av sextioalet var han under några år ordförande i SFSF, Skandinavisk Förening för Science Fiction, men de fanzines han då utgav uppger han vara "inte värda att nämna". Hyboriska Legionen däremot, där bl a Sam J Lundwall ingick, återkommer han då och då till med viss förtjusning; det var ett slags föregångare till Forodrim, men, av beskrivningarna att döma, mest studentikost och spexigt. Och sedan grundades Forodrim, och denna förening lever än i dag ett mycket aktivt liv med en stadig medlemskader på runt hundraåttio medlemmar - det kanske inte låter så mycket, men forodrimiter är i allmänhet nästan maniskt aktiva i sin förening. Jörgen själv var mycket aktiv i

föreningen i något decennium, men sedan tillstötte en familj (barnen Gustav och Tove). Sedan har han ju snart trettio år i förlagsbranschen bakom sig också. Han började med att sommararbeta på Askild & Kärnekull, övergick sedermera till att vara allmänredaktör på Lindqvists till dess det gick omkull, varvid han gick tillbaka till Askild&Kärnekull, där han har varit redaktör sedan 1977. Han ömmar fortfarande för genrerna fantasy och science fiction – det är ingen slump att det är just Legenda som har utgivit Donaldson, Jordan och Robin Hobb, och även en och annan Asimov ligger Jörgen bakom. Han har också översatt något tiotal böcker samt skrivit en själv, "Magi", som utkom i mitten av sjuttioalet och kom i nyutgåva här om året. Det är alltså en gedigen kulturgärning han kan ståta med.

Fast det här säger inte särskilt mycket om det som i mitt tycke är Jörgens mest framträdande sida, nämligen att han är så förbaskat ROLIG. Jag vill här citera ur ett stycke där pseudonymen Jerobeam Wettfot-Lindemann i Forodrimms medlemstidning berättar om hurusom forodrimterna besökte ett systersällskap litet längre norrut, här kallat "Novominastirithsk". Delegationen från söder har just efter svåra umbäranden i kylan nått fram till festsalen.

"Vi trädde in genom de ståtliga portarna utgörande väldiga armerade isblock och stod så i en hall av ansenliga proportioner där temperaturen låg långt upp mot fryspunkten. Lurviga varelser som visade sig vara sköna kvinnor i päls utbjödo till oss porlande välkomstbägare med flytande syre och en musik ramlade ned över oss som vore den kommen ur rena gudaskymningen. Utanför fönstren av planslipad nyis dansade norrskenen sin vanvettstarantella över ett stjärnprickigt firmament, och det rytmiska trampet av orcher och rolösa gästar som sökte hålla värmen ute på tundran gav en dov bakgrundskuliss. Småningom voro alla överlevande forodrimiter samlade i hallen och stodo smuttande på sina glas och förundrade sig över att leva... Men nu slås de inre portarna upp, och något som liknar en väldig ryamatta i glada färger väller ut. Det är de goda borgarna i Novominastirithsk vilka skynda ut för att välkomna oss".

Det är klart, det kanske bara är jag som blir tårögd av lycka av att läsa sådant här. Äsch. Gå och bekanta er med Jörgen i stället. Han har understundom setts dricka ett litet glas öl och säger nog inte nej till sällskap.

- Ylva Spångberg

SJÄTTE GÅNGEN GILLT

Platsen är Anna Åkessons hem, tiden är torsdagen den 1 oktober 1998. Ur mörkret lösgör sig en röst: "Jag vill att du skriver något på temat 'Upsalakongresser vi minns'." Orden faller kalla och bräckliga ner på golvet. Jag petar på dem, misstänksam. Men Jolkkonen har talat. Jag ser ju hans ord framför mig på golvet, slingrande likt illvilliga silverfiskar. Min invaderade hjärna kapitulerar.

GHÖSTACON

Ni har säkert hört legenden om de berusade ynglingarna som en sen kväll våren 1985 gästade Mats Henricson. Den har berättats förr. De fick för sig att det borde arrangeras en kongress i Upsala, men då de saknade några närmare insikter om vare sig när den borde arrangeras, var den borde arrangeras, eller hur den borde arrangeras, blev den stencilerade reklamlapp de denna ödesmättade kväll med valhänta fingrar och etanoldränkta hjärnor satte samman, lite svävande. Eller det blev den inte alls. Ty även dessa unga storheter insåg att en svävande reklamlapp för en kongress skulle ingen tro på.

Sålunda fylldes den till brädden med lätt genomskådbara och tämligen absurda påhitt. Kongressen skulle hållas i det fullständigt fiktiva Skogstibble TBV-center och bussen dit skulle vara den som gick mot förorten Nántuna, som ligger i motsatt riktning mot Skogstibble. Kongresskommittén påstods bestå av olika mondäna personer i reklamlappsförfattarnas omgivning och på den vägen var det. En av de få verkliga kongressmedlemmarna, David Griffin, insåg inte förrän två veckor innan kongressen blev av att den inte var någon hoax. Han hade glatt spelat med i vårt, som han trodde galna upptåg, och föreslagit programpunkter och annat. Urban Gunnarsson tror jag aldrig riktigt brydde sig. Kommitté eller inte, det kunde gå på ett ut. Han hade inte för avsikt att röra några fingrar för vår sak i vilket fall, men han kom gärna till kongressen.

Den 4:e oktober i Teknikum, gick det hela av stapeln. Ett fullmatat program för två dagar utlovades. Låt oss se, tre ganska usla videofilmer, fyra föredrag eller diskussioner, bloghäfning, musik och amatörfilm. Samt en paneldebatt. Och en kulturkvart. Jag förstår än i denna dag inte vad som fick folk att komma, men tur var det att de gjorde det. Kaj Harju hade lovat att fixa badges. Det hade han gjort. Röda armbindlar med gula stjärnor. John-Henri Holmberg bestämde sig för att han inte vill bära sin. Allt gick glatt till. Vi började med att supa den femtonårige fanhedersgästen Martin Andreasson under bordet i bloghäfvet, som emellertid vanns av den efter kongressen raskt gafierande Thomas Alm. Författarhedersgästen, Ferdinand FitzSchkloff, höll sig klokt nog undan denna tillställning.

När det drog sig mot midnatt hade vi bestämt oss för att den här livliga skaran nog knappast ville följa med oss till Frödings grav och lyssna på finstämd poesi, så vi strök den programpunkten. Lite synd var kanske det, eftersom vi i så fall hade befunnit oss annorstädes när Teknikums prefekt (eller vad han nu

var) Björn Boström tittade förbi. Herr Boström hade lovat att låna ut lokalerna till vad han trodde var några unga studenter som ville hålla föredrag om teknik och vetenskap. Han blev inte så glad över vad han fick se och undrade vem som var ansvarig. Här borde väl jag ha angivits eftersom jag var den i kommittén som talat med Herr Boström, men eftersom jag var i ett annat rum just då så pekade någon glatt på en inte helt nykter Magnus Eriksson som just då kom på ostadiga ben ut från herrmuggen. Herr Boström började då, högröd i ansiktet att med dånande stämma påpeka att 1) här var det gott om berusade människor, att 2) Teknikum var fullt av dyr utrustning samt att detta innebar att 3) om vi inte inom en kvart lämnade byggnaden så skulle han ringa efter polisen.

Thomas Alm och baren tog vägen ut genom ett fönster på sidan av huset och resten av oss lomade snopna ut ur byggnaden. Tja, någon gång skulle väl det hända att en svensk kongress blev avhyst ur lokalerna. Tack och lov hade vi redan innan bokat en gemensamhetslokal i bottenvåningen av Sernanders väg 15 i Flogsta, i utkanten av staden, så dit fotvandrade kongressen. Tänk er det hela som Rhoscoe barn, utkörda ur Mondän där de hållits i fångenskap, vandrande mot den 200:e fandomen, ledda av mig och Magnus.

Dagen efter åt vi kongressbankett, spaghetti och köttfärssås som hämtats dit på stora bleck från en restaurang i närheten av Teknikum. Vi såg också en fannisk pjäs av Holger Eliasson, som innehöll mycket bråkande och skanderande i svartvitt. Man kunde se den som en kommentar till just då pågående fejder.

Detta var alltså det embryo som satte punkt för 22 års kongressstorka i Upsala.

NONCON 88 – KONGRESSEN SOM ALDRIG BLEV AV

Den här kongressen började vi prata om redan under 1987. Den fick först namnet Konstruktion, men bytte snabbt namn till Noncon. Bob Shaw hade tackat ja till att vara hedersgäst, vi hade skrapat ihop en kommitté bestående av 13 personer (ominöst, skulle det senare visa sig) från den lokala fandomen och med förgreningar i rollspelsföreningarna i staden. Vi siktade helt seriöst på över 200 deltagare, tre parallella program, fanrum och allt annat som hör en stor kongress till. Allt gick efter planerna (förutom att vi kom ihop oss med de fanrumsansvariga, som krävde att få driva fanrummet helt i egen regi utan att låta oss ha insyn i eller synpunkter på vare sig planering, tidsschema eller fanhedersgäst), men på vårkanten stod det klart att Norrlands nation, som vi hade fått löfte om att använda, plötsligt bokades in den lördag i oktober som vi hade bokat, av en studentförening. Sorry, grabbar, sade 2Q, men våra egna föreningar går före. Alla bokningar här är preliminära.

Vi hörde då med G-H nation om de kunde ta emot oss och det gick bra. Tills vi under sommaren plötsligt fick reda på att någon glad grabb hade kommit på idén att ha en Oktoberfest på G-H tillsammans med ett par andra nationer, och vår bokning sades upp. Då gav vi upp och skrev till Bob Shaw att det hela var inställt.

Vi drog slutsatsen att aldrig någonsin igen lita på ett bokningsbesked från en studentnation.

TRØSTCON

"Istället för elephantiasis blir det trivsel, istället för 175 kr kommer det att kosta 75 kr, istället för en nordirländsk protestant blir det en norsk hedning. Vi hoppas att ni inte känner er alltför besvikna. Detta är en kongress för härdiga nordmän, för vikingaättlingar, för kraftkarlar och sköldmör." Jo, vi arrangerade en kongress i oktober 1988 i alla fall, en Trøstcon för den Noncon som sitt namn trogen aldrig blev av. Som hedersgäst hade vi bjudit in Egil Haraldsson Stenseth. Jag måste även i detta fall säga att jag inte är så där alldeles våldsamt imponerad av programmet när jag tio år senare läser om det. Egil förrättade öppningsceremoni på lördagen (på fredagskvällen hade vi haft förfest, så att vi skulle få en tredagarskongress i alla fall), varefter vi spelade bingo. Därpå läste John Sören Pettersson högt ur en bok, vi hävde blog, åt kongressbankett och hade en panel om "fandoms väl och ve". Efter detta hiphopshow och kulturkvart. Detta år blev kulturkvarten av, men jag vet inte om den kan sägas ha blivit någon succé. Nå, diktläsning på Frödings grav avverkades i vart fall och vi blev inte vräkta ur lokalen.

Söndagen bestod av en bok- och fanzineauktion, högmässa med Egil, "Roliga timmen. Hör av er till någon kommittémedlem om ni vill göra något offentligt". Rolig tvetydighet som säkert var oavsiktlig, men herregud, hur pass desperat kan man vara när man sätter in en sådan programpunkt?!? Därefter en lärd diskussion om krig i tidig science fiction mellan Lennart Svensson och Holger Eliasson som var kongressens höjdpunkt. That's it. Inte precis ett program som lakade ur gästerna. Men ändå den kongress som vi var mest nöjda med fram till Konfekt 97, en kongress där folk trivdes och Upsala var på det riktigt hösttrivsamma humör som bara Upsala kan vara. Och den kongress där paren Kristin Thorrud-Torbjörn Ragnesjö och Siv Tapper-Glenn Petersen fann varandra.

Annars är väl den här kongressen mest minnesvärd (eller värd att glömmas?) för den lustiga symbolik som arrangörerna hade prytt den med. Fina, fina hakkors på både badges och bingobrickor, och en glatt viftande Hitler på programbokens baksida. Nog för att detta var innan nynazismen på allvar hade börjat göra sig hörd igen, men... Tja, att leka med förbjudna symboler har ju alltid varit roligt. Till vårt försvar ska kanske sägas att hakkorsen i samtliga fall var ASEA:s gamla varumärke, inte några nazistiska hakkors. Men det ställde till problem när jag rusade till en närbutik bredvid lokalen för att köpa fler pennor till bingon, stod och stirrade på den svartmuskige expediten och upptäckte min hakkorsförsedda badge...

Programboken innehöll också en vacker karta över kongresslokalerna med både en och två källarvåningar som inte fanns. Enligt kartan skulle de rymma konstutställning, stora baren, spelrum och stora programsalen. De delar där kongressen verkligen utspelade sig var benämnda "lilla baren" respektive "fanrum".

VERDENSKONGRESSEN 1990

Den här kongressen är svårare att minnas som en enhet. Det var väldigt mycket norrmän där, Trønderfandom hade lovat att göra programmet och hade kommit i stor tropp. Däremot trängde svettpärlor fram på både våra och deras pannor när vi stirrade på varandra och mumlade något i denna stil:

"Programmet då? När börjar det?"

"Eh. Menade ni allvar med att vi skulle göra programmet?"

"Uhhh. Ja."

"Aha. Eh. Jaha."

Hedersgäst var i alla fall Eirik Swendgaard och programboken hade gjorts av Johan Schimanski.

Programmet innefattade kast med liten terminal och bränning av teddybjörn. Det senare uppskattades inte mycket av den då två och ett halvt år gamla Disa. Jag minns också hur de gäster som sov över hemma hos mig med breda leenden kom till kongressen och talade om att grannen hade kommit och ringt på för att klaga över att de hade spelat Verdis Requiem på högsta volym på morgonen och dansat vilt. Men annars hängde vi mest i Jontes stuga och funderade på desperata sätt att fylla ut det obefintliga programmet. Ett lysande undantag i programtorkan var Matandarnas holistiska hiphopkapell som spelade under ledning av Martin Q Larzon.

HIATUS

Sedan gosade Upsalafandom ner sig under täcket. Folk fick fullt upp av jobb, barn och annat, och några flyttade från stan. Vi träffades ibland på puben, och ibland hemma hos Tony och Jessica Elgenstierna, men mer än så var det inte. Inte förrän jag gick på världskongressen i Skottland 1995 och åter uppfylldes av den fanniska lågan. Hemma i Upsala försökte jag övertala folk att arrangera kongress igen till våren, men bristen på entusiasm var bedövande. Efter några månader mognade emellertid några av de andra och vi beslöt oss under våren för att göra kongress igen, för att försöka få fart på inte bara Upsalafandom, utan även hela den svenska fandomen igen. Det hade arrangerats kongresser i Linköping under hela den här perioden, men av någon anledning hade de inte lyckats tända den fanniska lågan i resten av landet.

EN BÄTTRE KONGRESS 96

För att variera oss lite valde vi november denna gång. Namnet på kongressen värktes fram på ett möte hemma hos mig ett par dagar innan Confuse 96, då jag, Magnus Eriksson och Tony Elgenstierna satt i två-tre timmar och bolade förslag, som vi sablade ner, allt tröttare och mer irriterade för varje minut. "En bättre kongress" var det enda vi kunde enas om. Hedersgäst hade vi däremot ingen. Vi hade frågat Erik Andersson, som förvisso förklarat att han gärna kom på kongressen, men hedersgäst tänkte han aldrig vara igen. Vi som hade tänkt anlägga strategin att försöka locka så många 70- och 80-talsfans som

möjligt med hans namn, var lite ledsna. Men för att göra det bästa möjliga av situationen bestämde vi oss för att tolka hans ord som ett löfte och annonserade stolt hans namn i 24 punkters storlek på listan över anmälda deltagare.

Kongresslokalen var inte den muntraste, en kal dagcentral i källarplan mitt i Uppsala. Programmet var å andra sidan ett under av ambition jämfört med gamla dagars Upsalakongresser. Ett drygt tjugotal paneler och andra evenemang, samt en välförsedd bar för kontinuitetens skull.

Vissa programpunkter förtjänar att gå till historien. Exempelvis hade vi en panel med döda författare. J.R.R. Tolkien, Isaac Asimov och H.P. Lovecraft intervjuades via psykiska medier och debatterade, modererade av hedersgästen David Nettle. Den här programpunkten gjorde oss lite skakis, eftersom Svenska Dagbladet nämnde kongressen i en liten artikel samma dag, och skrev att vi skulle försöka få kontakt med andevärlden. Vi såg framför oss hur vi skulle stormas av horder av spiritister och newageknäppisar. Men efteråt tror jag vi kunde konstatera att en artikel på god plats i Svenskans som måste ha lästs av ett par hundratusen personer, inte drog en enda extra gäst. Man ska inte överskatta värdet av PR i pressen.

En klassiker på något sätt borde även den programpunkt där vi ringde upp gafierade fans bli. Vi försökte få tag på BAGS, Glenn Petersen och någon till (vem har jag glömt) i högtalartelefon. Det kanske inte blev någon höjdare utan lite trevande och ansträngt, men idén var onekligen banbrytande! Men det viktigaste med den här kongressen var att en ung neofanne vid namn Anna Åkesson hittade dit med sin dåvarande pojkvän Björn X Öqvist.

KONFEKT 97

Till vår älskade Konfekt hade vi både ny kongresslokal och en kraftigt vitaliserad kommitté, utökad med kretsen kring Anna Åkesson, som själv tyvärr befann sig i Tyskland och inte kunde vara med. Men Matthias Palmér, Sten Thaning och Björn X Öqvist förstärkte våra led (tillsammans med nykomlingen Linnéa Jonsson och fjolårsarrangören Jan Nyström, som hittat till fandom genom sina förträffliga sambor). Hedersgäst var det tyngsta namnet hittills i Upsalafandoms historia, den kritikerrosade och gediget populära Sven Schuster Swahn.

Allt började bra, med en blandning av paneler, tal, bloghäf och charader, men strax efter ett på natten slog en tjuv till, som förmodligen hade gömt sig i det nedsläckta trapphuset. Han stack med hela kongresskassan på drygt 7 000 kronor, som hade lämnats obevakad i någon minut (eftersom ytterdörren var låst). En ren chanstagnation från tjuvens sida, eftersom det inte gick att se utifrån att kassan var obevakad, men en chanstagnation med maximal utdelning. Nej, då var jubelpanelerna Sex i rymden (med förevisning av de sexhjälpmedel för tyngdlösa förhållanden som byggts i vår McGyver-worskhop) och Hari Seldons lärjungar betydligt roligare.

Kvällen innan Konfekt hade jag, Magnus Eriksson och Robert Brown suttit och kannstöpt på Murphys pub (f.d. Rackis) och pratat om att det vore bra med en svensk nationell kongress, som stomme i den svenska kongress-

fandomen, på samma sätt som britterna har sin Eastercon och amerikanerna sin Worldcon/NASfiC. Alltså slängde vi in en panel om det, där de närvarande i relativt stor enighet bestämde sig för att inrätta en sådan och utse Confuse 98 att vara den första i raden. På Confuse röstades sedan budet "Upsala - 1999" fram som nästa års nationella kongress, så det blir den första som demokratiskt utsetts.

Lokalen för Konfekt var både bra och dålig. Den var någorlunda stor och spretade ut i korridorer med mysiga smårum, men å andra sidan var den väl dyr och dessutom huserade en spelbutik mitt i den, som passade på att ha extra öppet och locka till sig fler kunder som var ointresserade av kongressen. Det var för övrigt en av dessa som stal kongresskassan; jag fick en skymt av honom och kände igen honom som en kund som hade stått och hängt i butiken ett tag tidigare på dagen.

Men nu är det dags igen, sjätte gången gillt (eller sjunde om man räknar Noncon, kongressen som aldrig blev av). Hedersgäst denna gång är litteratören och förlagsredaktören Jörgen Peterzén, en man med cirka 30 år i fandom.

- Johan Anglemark

(KONGRESSPROGRAMMET)

(KONGRESSPROGRAMMET)

JÖRGEN PETERZÉN BERÄTTAR
DEN SORGLUSTIGA HISTORIEN OM RIDDAR BLÅSKÄGG

Det här med att presentera sig med något skrivet i ett programblad kan ha sina svårigheter när man har flyttat och alla papper ligger på någon okänd plats under högar av böcker. Men jag väljer nedanstående uppsats som får presentera mitt stora intresse för äldre historia, för saga och myter. Det trycktes senast i Don Voorhees VÄRDELÖST VETANDE (Natur och Kultur, 1996) i vilken skrift jag bidrog med svenskt/europeiskt material. Hoppas det kan skänka en stunds förströelse.

Vem var riddar Blåskägg? Har han funnits i verkligheten? Mytens riddar Blåskägg var en grym furste som mördade kvinnor och barn i parti och minut. Perrault skrev en berömd saga om honom; Béla Bartók komponerade en miniopera med samma motiv. Hos bröderna Grimm har han blivit en ond trollkarl.

Jodå, riddar Blåskägg har funnits, men han skulle definitivt inte ha känt igen sig i de ovan nämnda verken. Han var en något beskedligare figur, även om redan domstolsprotokollen från rättegången mot honom började lägga grunden till hans framtida berömmelse. Han var känd för världen som Gilles de Rais och levde 1404--1440. Han var en tapper riddare som endast 25 år gammal utnämndes till marskalk av Frankrike. de Rais hade stött Jeanne d'Arc i hennes kamp mot engelsmännen och vunnit mycken ära vid Orléans. Men om han var framstående på slagfälten så var han desto sämre som civilist.

Som fredstida slottsherre lyckades han snabbt göra slut på sin förmögenhet och han beslöt därför att förbättra sin situation med magins hjälp. Gilles de Rais var lika full av övertro som alla andra på hans tid, med undantag möjligen för de magiker som levde gott på människors vidskepelse. Men riddar Blåskägg hade ett rationellt sinne och det vägrade att anpassa sig till magikernas påståenden. Riddaren själv ville inget hellre än att se alla de demoner som påstods visa sig i hans tornkammare under magikernas konster. Men hans sinnen lät inte lura sig, han såg och förnam intet. Det hindrade honom emellertid inte från att vara oerhört rädd för vad magikerna påstod sig trolla fram. Magikerna skyllde hans brist på upplevelser på att han förnärligt demonerna och något kunde det ligga i det. de Rais ville nämligen fortsätta att vara en god kristen; han ville ha både den jordiska och den himmelska skatten.

En lång rad magiker passerade genom de Rais' slott. Samtliga avtågade utan att ha lyckats etablera någon lönande kontakt med demonerna. Däremot var deras kontakt med slottsherren lönande och de Rais' behov av pengar blev inte mindre. Men äntligen verkade det hända något som i de Rais' ögon var positivt. Han fick kontakt med en italiensk prelat vid namn François Prelati som skulle vara mycket framstående i Konsten. Prelati påstod sig ha kontakt med en viss ande som kallades Barron. Barron kom närhelst Prelati så önskade. de Rais föll totalt för den charmerande italienaren och gav honom allt han behövde för att kunna utöva sin konst. Prelati hade också en bok av stort värde där alla

demoner av betydelse stod upptecknade tillsammans med formler för att framkalla dem.

Prelati skred till verket. Men till hans stora förvåning ville inte Barron komma fram den här gången. Tydligen var det de Rais igen som hade förtörnat anden! Här hjälpte bara ett offer. Barron krävde att få delar av ett barns kropp. de Rais levererade ett barns ögon, hjärta och hand. Troligen låg det inget barnamord bakom utan likdelarna hade hämtats på en kyrkogård. Nu hade emellertid de Rais och Prelati på allvar gått över gränsen till svart magi. Barron visade sig fortfarande inte med de Rais närvarande, men när Prelati ensam försökte frammana honom uppenbarade sig Barron i skepnad av en stor orm. Så där pågick det en tid tills myndighetspersoner fick vetskap om vad som var på gång. De båda kumpanerna hamnade i fängelse och domstolen såg mycket allvarligt på vad som hänt. Prelati berättade också vid den sedvanliga pinliga utfrågningen mycket målande om deras seanser i förvisning om att bödeln och bålet ändå väntade dem. Prelati var troligen den enda i hela församlingen som inte trodde på vare sig demoner eller änglar. Det gjorde emellertid domarna och Prelati och de Rais fick bestiga bålet.

Ryktet och riddar Blåskägg och hans hemska borg växte så med åren och han pådyvlades både hustrumord och massmord på barn samt samöre med Satan. Så blev en tapper fransk riddare en outplånlig symbol för ondskan.

- Jörgen Peterzén

FÖR BOKMISSBRUKARE

Vissa av oss drabbas som bekant vid ankomsten till en främmande stad av en obetvinglig lust att gå igenom ortens alla antikvariat på jakt efter just den där Orbit eller Häpna! som fattas i samlingen. För att underlätta för dessa att tillfredsställa sina drifter och snabbt återkomma till kongressen (det var väl ändå det ni kom hit för?), snarare än irra runt i staden hela dagen, så följer nedan adresserna till de centralt belägna antikvariaten i Uppsala.

Antikvariat Boklådan, S:t Olofsgatan 8. SF: Mycket!

Antikvariat Ola Eng, Kyrkogårdsgatan 23. SF: Troligen något.

Antikvariat Röda Rummet, Dragarbrunnsgatan 56-58. SF: Ja..

Antikvariat Claes Olofsson, Dragarbrunnsgatan 53. SF: Ja..

Antikvariat Uppslaget, Dragarbrunnsgatan 53. SF: Kanske något.

Antikvariat Bibliomanen AB, Övre Slottsgatan 14C. SF: Inte mycket.

Redins Antikvariat, Drottninggatan 11. SF: Inget. Fråga inte ens!

Dessutom kan man hitta mycket SF på den antikvariska marknad som, de helger vädret tillåter, hålls på Östra Ågatan vid Dombbron. Fråga någon ur Uppsalafandom om de aktuella tiderna.

MIN BROR SVEN

Sven Holmström föddes i Kalmar den 17 oktober 1978, vilket innebär att han fyller 20 år under den här kongressen. Bjud honom på en öl! Våra föräldrar arbetade båda två som lärare vid Högscholan i Växjö fram till sin pensionering; vår far Sigvard som lektor i historia, särskilt Grönlands historia, och Anna, vår mor, som adjunkt i slaviska språk. (Hon är född på Krim och talar både ryska, tyska, rumänska, ukrainska och jiddisch flytande.) Ja, mor har inte gått i pension ännu, förstås, men hon sade upp sig när far pensionerades. De lever numera på arvet efter farfar och befinner sig sällan i Sverige.

Till Oskarshamn flyttade Sven vid 15 års ålder, långt efter att jag själv lämnat boet. Jag tror knappast att han känner sig som "ena recktia oskarshamnare", särskilt inte som han nu har flyttat till Linköping för att plugga till obstretiker vid universitetet där.

Min bror Sven har alltid varit en skrivande och tänkande människa. I skolan fyllde han glosbok efter glosbok med egna berättelser, ofta av ett ganska mörkt och obehagligt slag, men onekligen talangfyllda. Han har alltid varit intresserad av politik, och jag skulle tro att det är det som är den främsta anledningen till hans intresse för science fiction, om ni förstår hur jag menar. För fyra år sedan grundade han ett "raketutskott" inom Liberala ungdomsförbundet i Oskarshamn. Denna lilla profotandom bestod av honom själv och två klasskamrater som mest var intresserade av att dricka öl och ragga tjejer. Ofta blev Sven sittande kvar ensam vid teleskopet sent om kvällarna, fascinerad av stjärnhimlen.

Hans specialarbete hette "Den medeltida världsbilden och alkemisternas experiment med sfärernas musik". Jag har försökt övertala honom att ge ut den som ett fanzine, men utan framgång än så länge. Han har hållit på med ett mastodontfanzine sedan något år tillbaka (sedan jag tipsade honom om Sverifandomlistan, närmare bestämt) och sist jag såg manuskriptbunten var den över 150 sidor tjock. Gosh! Förhoppningsvis kommer det i nästa SFF-sändning. En annan lustig detalj som sammanbinder Sven med äldre tiders fandom är att han vägrar att använda datorer, utan skriver allt på mekanisk skrivmaskin. När han gör ett av sina sällsynta inlägg på Sverifandomlistan skriver han först ut meddelandet på maskin och ber sedan sin exflickvän Elin att skriva in det på sin dator. Det är ingen elallergi det handlar om, utan bara en genuin ovilja mot datorer och elektriska apparater.

Låt mig berätta några anekdoter från Svens uppväxt som visar vilket lysande fanämne Sven är.

Vår far hade en gammal stencilapparat på sitt arbetsrum - en Rex-Rotary vill jag minnas, fast jag är inte säker. Sven minns det förmodligen bättre. Hur det är var med den saken så förvarade far ett gammalt parti rött korrekturlack i ett skåp. Den var en påfyllningsflaska om tio liter som hade tillhört Statskontoret (stod det åtminstone på den) och hade rensats ut när de första fotokopiatorerna kom till skolan. Sven, som vid det här tillfället var åtta år gammal, hade just sett

en film om romarriket på TV. Eller det hade han inte gjort, rättare sagt. I tidningens programtablå stod det något i stil med att "Kejsar Nero lät hela Rom bada i blod", vilket mor fick syn på tio minuter in i filmen. Så Sven, som hade skickats i säng, smög sig upp och hämtade en balja från badrummet. Med den i handen tassade han in i fars arbetsrum, drog fram flaskan med korrekturlack och fyllde baljan så gott det gick. Någon halvdecimeter djupt blev det väl. Därpå drog han av sig pyjamasen och satte sig ner i baljan. Om det nu frätte till, eller bara kändes kallt och obehagligt vet jag inte, men Sven skrek till och föräldrarna rusade till.

När föräldrarna efteråt undrade vad i all världen som hade tagit åt honom, förklarade Sven att han bara hade velat "bada i blod". Är det så konstigt att det blev en sf-fan av den som så att säga föll ner i grytan med corflu som barn?

När Sven var tolv år gammal gick han med i Unga örnar. En kort period. Han gick med eftersom han hade läst att socialdemokraterna skyddade de svaga i samhället. Fråga mig inte mer. I vilket fall gav han vid denna tid ut en skoltidning som han kallade "Scheissblatt", som han fyllde med propaganda mot lärarkåren (och de ständigt trasiga toaletterna!). Det här fick ledaren för Unga örnar reda på, en pensionerad ABF-kursledare som hette Friberg. Han tolkade det som att tidningens namn på svenska betydde "Skitblatte" och stängde genast av Sven. Sven ändrade då tidningens namn till "Scheissadler" och skrev mindre smickrande saker om Unga örnar i allmänhet och Friberg i synnerhet.

Det finns flera anledningar till att jag föreslog kommittén för En bättre konfekt att välja min bror Sven som fanhedersgäst. Jag har hört sägas att hedersgästskapet bara ska ges åt folk som har åstadkommit något stort inom fandom, men det tycker jag är fel. BNF:er får så pass mycket egoboo som det är, och gafirerar alltid strax efter att de har fått vara hedersgäster. Då är det oändligt mycket bättre att satsa på framtidens fanniska jiganter, sådana som min bror Sven, som ännu har mycket att ge. Och så föll han som sagt i grytan med corflu som barn.

Och du Sven, om du inte tycker om att jag har lämnat ut dig på det här sättet, så kom ihåg att det är ren och oförfalskad egoboo. Den varan rinner trögt nuförtiden i fandom.

- Din bror Anders

ROBERT E. HOWARDS FANTASY

"Fantasy", säger du, "vad är det?" Nuförtiden har fantasy blivit en genre som gör mig lätt uppgiven och frammanar djupa suckar. Man kan luras att tro att jag inte gillar fantasy alls, vilket nu inte alls råkar vara fallet. Jag är kanske en mer hängiven science fiction-läsare, men jag återkommer med jämna mellanrum till vissa av mina fantasyfavoriter. En av mina absolut största favoriter är Robert E. Howard.

Numera är den mesta fantasy som drabbar oss enorma serier i flera volymer. Att påbörja en sådan serie är ett halvårsprojekt, minst. Själv vill jag ha en mera omedelbar tillfredsställelse av min lust till äventyr och glimtar av farliga, mera färgrika länder. Det finns få författare som ger mig en sådan omedelbar respons som Robert E. Howard.

Robert E. Howard levde mellan 1906 och 1936. På grund av en sjuklig modersfixering tog han livet av sig på tröskeln till något som skulle kunnat bli en lysande litterär karriär. Han skrev noveller och romaner av alla de slag och i de flesta genrer man kan tänka sig. Precis som H.P. Lovecraft fick han många av sina historier publicerade i *Weird Tales*. Som de flesta historier skrivna för pulpmagasinen var Howards berättelser ofta enkla äventyr utan mycket till personskildring eller mer komplicerade litterära försök. Dock hade hans historier något som många av hans kollegers berättelser saknade, och som gör att de idag lever vidare medan andras verk är bortglömda.

Som jag redan nämnt så är hans hjältar ofta ganska endimensionella och knappast den typen man identifierar sig med, men det sätt som de presenteras på gör dem till hjältar och till gestalter, trots att de inte är trovärdiga. Man får genast en bild av dem på näthinnan av ett sådant slag som omedelbart visar vilka de är. Solomon Kane beskrivs så att hans stillsamma vrede framgår utan att han egentligen har gjort något. Conan liknas ofta vid en varg eller panter. Man vet efter bara ett par meningar hur personen rör sig framför en, med spelande muskler och en vakande blick på omgivningen, redo att reagera.

Howards förmåga att beskriva begränsar sig inte heller till persongalleriet. I Conans värld är de skumma gränderna fyllda med skuggor, råttor och outtalade hot som väntar på att få sätta tänderna i ditt veka och civiliserade kött. Precis som H.P. Lovecraft kan Robert E. Howard ibland frammana en fruktansvärt påträngande känsla av att någon observerar dig, och utan att du kan sätta fingret på vad så känner man trots allt hotet.

Hur lyckas han nu med detta? Det är en bra fråga. Många försöker idag få fram en känsla av fantasy genom att i detalj beskriva hur vapen, smedjor, halm-tak och kjolar ser ut i sin fantasyvärld. Själv tycker jag att det bara blir ett evigt staplande av ord. På något vis måste man få orden att skapa en associationsbana hos läsaren och det kräver att man ibland att man inte beskriver. En av Howards styrkor i detta fall, är hans användande av metaforer. Ofta kommer dessa ifrån djurriket eller från naturfenomen. I en strid beskrivs rörelserna som "viga likt en panter" eller anfallet "blixtrande snabbt som ett lejon". Kanske liknas en här av soldater vid myllrande råttor, eller så beskrivs solreflexerna i deras

hjälmars. Varför hans språk ofta blir så visuellt tror jag man i mycket kan tacka hans metaforanvändning för. Det är inga avancerade stilgrepp, som Strindbergs lek med militära metaforer i slätterscenen i Hemsöborna, men de är livliga och engagerande på ett vis som omedelbart slår fast vad som gäller.

När jag nu har kommit in på natur och djur kan det kanske passa sig att man nämner något om Robert E. Howards syn på människan och hur det framgår i hans val av hjältar. Howard som själv var fredlig och en ganska intellektuell typ skrev oftast om hårda och handlingskraftiga män som trotsade lagar och civilisation och istället levde som deras vilja drev dem. Conan och Kull är barbarer och det är något som Howard gärna upprepar. Huvudantagonisterna representerar ofta den dekadenta civilisationen. Käslorna och drifternas spel syns tydligt i alla hans figurer och han verkade ha skapat det mesta av dessa karaktärsdrag som någon sorts önskeuppfyllelse. Den handlingskraft och mandom som han själv saknade lade han ner desto mer energi på att fylla sina litterära figurer med. De framstår stundom som lite löjliga när de rasar och lever för saker som vi i inte bryr oss mycket om.

Berättelserna han skrev var ofta placerade i någon sorts historisk miljö, mer eller mindre sann. Det 1600-tal som Solomon Kane rör sig i är ju kanske inte det som man läser om i historieböckerna, men det ger ändå en känsla av igenkännande som jag tycker är värdefull. I fallen Conan och Kull så handlar det om mindre realistiska tidsåldrar (t.ex. nämns ofta Atlantis), men trots detta framställs de som vår värld för väldigt länge sedan. Detta får till följd att man i Robert E. Howards verk slipper se de Tolkienska alverna tröskas fram en gång till som det där ädla och goda folket som vi redan sett tusen gånger. Kanske är det ett av de mer sympatiska dragen i hans författarskap, att han levde innan Tolkien hade publicerat sitt epos. Man kan då undra vad det är som gör att det trots allt är fantasy, och inte bara äventyrsberättelser i pseudohistorisk miljö? Det första svaret på det är ju naturligtvis att fantasy inte alls måste utspela sig i en Tolkieninspirerad pseudomedeltid. (Gillar man nu att utforska vad man kan göra med fantasyvärldar så rekommenderas en titt på Stephan Michael Sechis Talislanta, inga alver där, men nog är det fantasy alltid!) Det finns onda trollkarlar, mytiska djur, andar och spöken i många av Robert E. Howards berättelser, och känslan av annorlundahet och fantastik infinner sig ofta redan i titeln. Ett ypperligt exempel är t.ex. "A witch shall be born", som enligt min mening är en av de absolut bästa Conan-historierna. Den värld som Howard målar upp är ofta en grym och hård värld där den starkaste överlever. Även om man fascinerar av den, så känns det som att en så mörk och farlig värld som Howard verkar ha haft för ögonen, den skulle jag inte vilja leva i. Att kunna besöka den och bli omruskad i en värld där allt är större, farligare och mer magiskt är en trevlig möjlighet, men om jag levde i den skulle jag nog också gått under, precis som Robert E. Howard gjorde vid 30 års ålder. Lyckligtvis finns hans nedteckningar av dessa vilda världar, på ett målande språk som man aldrig glömmer.

- Andreas L. Gustafsson

META

Sista dagen för kursanmälan inför nästa termin var inne. Kurskatalogen var denna gång lite enklare, bokstäverna var bara i relief, inte holografiska och i guld som förra året. 134 sidor av frihet och ångest, varje val ett steg på vägen mot ett inrutat liv. I kalkylen fanns redan ett borde, möjligen ett måste i förklädnad. Illusionen om det fria valet fick det att pirra. Under nyfikna och lite ivriga fingrar passerade många kurser, akvatisk biologi, evolutionär etik, ideologisk teori och Tyska B. Men så fastnade hans finger på kursen:

Meta.....5 poäng

Kursen behandlar abstraktionen som livsstil och mål. Med att gå meta menas att man antar ett större perspektiv och höjer sig från det enskilda till det mer generella. Huruvida denna mer generella värld är enklare eller mer komplex, per definition skön eller ful, enbart subjektiv, existerande i begreppsvärlden eller alltid temporär, är bland de frågor som kommer att tas upp.

Varning: Kursen har ingen verklighetsanknytning, ingår inte naturligt i något program, och har få om ens några tillämpningar utanför det egna jaget.

Kursstart: ännu ej bestämt, hör av er till institutionen.

Förkunskapskrav: Inga

Gapande läste han kursbeskrivningen och kände omedelbart att denna kurs var som gjord för honom. Varningen bekom honom inte särskilt mycket; han hade sedan länge gett upp att få in sina kurser under ett tak. Dessutom var det en principalsak, om man har frihet måste man vara beredd att utnyttja den, kosta vad det kosta ville. Det hände ju ofta att han kom ifrån ämnet genom sina associationer, och många av dem skulle han nog vilja betrakta som metatankar. Redan nästa dag besökte han institutionen för metafilosofi. Att hitta dit var inte helt lätt: institutionen var nämligen inhytt i lusthuset bakom filosofen. Orsaken var som vanligt ett akademiskt gräl som fått en av professorerna att göra en utbrytning. Eftersom detta råkade hända ganska ofta just på filosofen var lusthuset inrett som en institution i miniatyr. På dörren satt en skylt som talade om vilka institutioner som huserat där genom tiderna. Där stod det:

Glada filosofen

Luddiga argument i blåsväder-institutionen

Oundvikliga filosofins institution

Perifären

Och längst ner: Metafilosofen. En aning tveksamt knackade han på. En stor björk skymde allt ljus, vilket gav hela bakgården en skymningstämning och gjorde att mossan trivdes. Den växte upp mellan plattorna och ända fram till dörren. T.o.m. professorn verkade lite mossig, med ett stort ovårdat skägg och

en grön skjorta, när han öppnade dörren. Där stod Metafilosofens enda medarbetare, professor Klar, plirande ut mot honom från halvdunklet.

Efter att ha först trott att han var pizzabudet sken professorn upp när han fick höra ärendet, skrev upp hans namn på en lista, och välkomnade honom till vårens studier – förutsatt att åtminstone tre personer till hittade dit och anmälde sig. Eftersom professorn verkade en aning distraherad, troligtvis eftersom han undrade vart hans pizza tagit vägen, sade studenten adjö och lämnade bakgården.

Nästa termin hade faktiskt hela fem personer fastnat för denna lite obskyra kurs. Så en eftermiddag i februari, när snön låg som ett dämpande täcke över hela Uppsala, inleddes kursen "Meta" i sal 4 på filosofen då lusthuset var för litet för mer än två personer åt gången. Professorn inledde:

"Välkomna ska ni alla vara till denna kurs 'Meta'. Redan här märker ni att jag inlett med att vara specifik, ett högst naturligt tillvägagångssätt för vår art. Genom anpassning överlever vi i ett evolutionistiskt perspektiv som för övrigt bara är ett av många. Istället skulle jag kunna inleda med att säga: It's better to burn out than to fade away! Detta skulle tyda på en ganska cinemastisk inställning till livet som egentligen om jag ska vara ärlig inte är särskilt relevant här. Men det är viktigt att se den ofantliga mängd av möjliga inledningar på kursen som man kan välja istället för ett enkelt välkommen. Så om vi istället funderar på hur man mer allmänt inleder en föreläsning! Ett enkelt välkommen har fördelen att visa att den föreläsande faktiskt lägger märke till studenterna, och nackdelen att det är förutsägbart och därmed tråkigt. Det andra sättet är åtminstone inte tråkigt. Så inledningar har i alla fall syftet att tala om för åhörarna att de är åhörare till föreläsaren och samtidigt fånga deras intresse." Professorn avbröt sig där för en stund, plirade ut över klassen som om han för första gången märkte att det satt någon där, och sade: "Märker ni hur jag nu grottar ner mig i föreläsandets konst, vilket egentligen är en specifik del av pedagogiken och inte har någon som helst koppling till denna kurs?"

Ett svagt instämmande mummel hörs från klassen. Professorn fortsatte:

"Så vad gör vi åt detta? Jo, vi går meta! Från hur man inleder en föreläsning går vi till hur man inleder NÅGOT eller varför inte hur man GÖR NÅGOT. Om vi börjar med hur man inleder NÅGOT inser vi att inledandet kräver ett väldefinierat något att inleda. Kort sagt måste NÅGOT vara något som går att inleda. Att inleda en stol är inte korrekt svenska, men att inleda en föreläsning går bra. Kort sagt applicerar inledandet eller görandet på en delmängd av objekten. Varför denna fula begränsning? Jag skulle personligen föredra en tolkning av inledning som går att använda i alla sammanhang, ett mer generellt inledande." Professorn gjorde paus, andades tungt, och fortsatte mera livligt – han föreläste inte längre, han predikade:

"Och detta menar jag är både ett exempel på hur man går meta och vad meta egentligen är. Meta är principen som används för att gå meta och vad kan vara mer passande än att gå meta över ämnet meta?"

Så fortsatte föreläsningen. Snart behandlades associationens väsen, konstens meta och snabbt därefter kopplingar till meta som den ultimata

bakgrunden till skönhet, samt komplexitetsbegreppet. Studenten lämnade föreläsningssalen i ett tillstånd av eufori. De andra studenterna var också tydligt affekterade.

Till nästa föreläsning hade de i uppgift att gå meta över ett område var. Studenten tänkte länge och väl, och kom sedan fram till att göra en inte uppenbar generalisering från tandborstning till upprepningens egenvärde och därefter upprepa resonemanget tills han tröttnade. De andra genomförde resonemang av liknande typ och professorn såg tämligen stolt ut, studenterna var inga nybörjare, de hade alla kokat filosofi hemma förut och hamnat i metaträsket. Professorn intog katedern igen med några avslutande ord. "Till skillnad från vanligt tänkande, som går ut på att hålla sig till ett visst ämne och reda ut det tills man når ett uppsatt mål, är metatänkandet befriande i det att man har en större arena att jobba på. Samtidigt är det mer intellektuellt krävande då man måste hålla reda på många nivåer av abstraktion."

De följande föreläsningarna ägnades till att närmare specificera metaprocessen och särskilja mellan den generaliserande och den abstraherande metaprocessen. Efter detta erkände professorn att han var ute på lös mark: längre hade varken han eller någon annan teoriserat, eller metafierat för den delen. Efter det sjunde föreläsningstillfället övergick föreläsningarna mer i diskussion och en intressant fråga kom upp. "Varför finner vi metasteget så fascinerande? Kan man inte lika gärna vara intresserad av dess motsats, konkretisering och det specifika?" Här bröt en våldsam diskussion ut. Kunde man verkligen finna nöje i det specifika?, frågade sig professorn, och de andra undrade lite i tysthet hur man kan bli så isolerad från omvärlden. Studenten bröt då själv in:

"Det som vanligtvis benämns som kärlek mellan två individer måste ju ses som den yttersta motsatsen till meta. Två personer som ägnar sig nästan uteslutande åt varandra. En kopia skulle inte duga här, inte något likvärdigt eller likartat utan just det specifika värderas. Intressant är att synen på kärlek varit tämligen puritansk från den västerländska religionens sida och att kärleken till Gud kan ses som en generaliserad kärlek till individen. På ett sätt tycks det som religionen är ett utslag av strävan att gå meta."

Professorn stirrade en stund framför sig och sade sedan, att detta måste han fundera på. Gruppen skildes åt under tunga grubblerier.

Professorn måste tagit detta till sig, för nästa föreläsning blev inställd och en lapp var uppsatt på dörren till föreläsningssalen: "Måste tänka mera, finns att nå i lusthuset men endast vid filosofiska nödfall. Hälsningar, Professor Klar."

Nästa gång satt samma lapp uppe och gången därpå var det likadant. Studenterna började bli lite oroliga och beslutade att skicka en representant för att höra när undervisningen skulle återupptas. Studenten anmälde sig som frivillig och vandrade runt till baksidan för att knacka på. Professorn öppnade dörren med ett vresigt "harjagintesagtattjagintevillblastörd??", men mjuknade något när han såg vem det var.

"Jag ber om ursäkt, jag har ingalunda glömt bort er, snarare är det så att kursen nått sin naturliga slutpunkt och ni har alla blivit med beröm väl godkända. Så kanske vore det bäst om jag höll en avslutningsföreläsning, låt säga

om en vecka från och med nu. Hmm, jo, det blir nog bra." Studenten tackade och var beredd att gå när professorn lade till: "Förresten, låt oss träffas ute i naturen istället, ute i gamla Upsala, vid högarna."

Studenten redogjorde för de andra vad professorn sagt och lade till att han såg illa medfaren ut. Han tycktes ha magrat en del och han såg sjuklig ut, liksom gråare. Då de inte kunde reda ut saken vidare, skildes de åt efter beslutet att göra sällskap ut till Upsala högar en vecka senare.

När de parkerat sina cyklar och kommit närmare fick de se professorn sittande längst upp på den mittersta högen, liksom spanande ut över det vidsträckta landskapet. De vandrade upp och förenade sig med honom på toppen. Det var vår i luften och snön hade försvunnit nästan överallt, lite vitt skymtade fortfarande i diken och i skuggan av små dungar. Först satt de bara där och njöt av stillheten, sedan började professorn sin slutföreläsning. Han berättade att han studerat i hur stor utsträckning metatanken ingår i de största religionerna och kommit fram till att den är helt central.

"De flesta religioner bygger på existensen av något upphöjt väsen eller princip och att människan i sig bara kan försöka nå fram till detta. Dessutom kan man identifiera en strävan efter systematisering i de flesta vetenskapliga discipliner, där just abstraherande och generalisering är ledord. Särskilt starkt kan man se detta i filosofi, logik och vissa områden inom teoretisk fysik. Men tendensen finns där, överallt, från grammatik till sociologi. Inom litteraturen ses tragedi som finare än komedi då den behandlar det eviga och generella istället för det specifika. Musik och konst skulle förlora sin glans om man tog bort symmetrierna, det mångbottnande och upprepadet.

Kort sagt tycks mig begreppet meta finnas och vara drivande för allt som är fint med människan och hennes kultur. Om detta är en slump eller inte låter jag vara osagt, men jag har en övertygelse om att så inte är fallet. Jag tror att fenomenet meta är fundamentalt och faktiskt existerande som en princip styrande världen. Jag känner inget behov av att sprida detta budskap eller för den skull leva vidare med denna kunskap. Dock kände jag en skyldighet att berätta för er om bakgrunden till mitt beslut, då ni hjälpt mig att komma till insikt. Jag har beslutat mig för att gå meta.

Beslutet är oåterkalleligt och redan satt i verket. Om ni själva känner att ni vill följa mig så rekommenderar jag att ni tänker över saken först och förbereder saken precis som jag har gjort, så att övergången blir smärtfri och inte drabbar någon annan i er omgivning."

Med de orden reste sig professorn upp och vandrade i väg. Det hela skedde så värdigt att de inte kom sig för att försöka argumentera mot honom eller hindra honom på något sätt. Dessutom sade han ju att det redan var för sent. De satt kvar en stund utan att veta vad de skulle göra, och under tiden hann professorn en bit ut på det plöjda fältet. Sedan föll han ihop.

- Matthias Palmér

FILMPROGRAMMET FREDAG

17.00 THE DAY THE EARTH STOOD STILL (USA 1951. 90 min.)

Regi: Robert Wise. Medverkande: Michael Rennie, Patricia Neal, Hugh Marlowe. Klassiker där utomjordingarna oroas över mänsklighetens förstörelselusta, medans vi blir fientliga när vi träffar det annorlunda och goda. Repliken "Klaatu barada nikto" bör alla sf-fans kunna utantill.

19.00 NAKED LUNCH (Kanada/UK 1991. 111 min.)

Regi David Cronenberg. Medverkande: Peter Weller, Judy Davis, Ian Holm. Baserad på W. S. Burroughs omtalade knark-sf roman. Mardrömslik beskrivning av en knarkande författares äventyr bland levande skrivmaskiner och mutanter.

21.00 INVASION OF THE BODY SNATCHERS (USA 1956. 85 min.)

Regi: Don Siegel. Medverkande: Kevin McCarthy, Dana Wynter, Carolyn Jones. Den klassiska filmen om hur människorna i en amerikansk småstad byts ut mot känslökalla utomjordingar. Filmen räknas ofta som den främsta av 50-talets paranoida invasionsfilmer.

23.00 TITAN [CREATURE] (USA 1985. 94 min.) Svensk text.

Regi: William Malone. Medverkande: Stan Ivar, Wendy Schaal, Lyman Ward. Bland det mest typiska för 80-talets våg av sf-filmer var "Alien"-klonerna. Denna utspelar sig på Saturnus måne Titan och hör nog till de bättre. Om inte annat så för Klaus Kinskis framträdande.

FILMPROGRAMMET LÖRDAG

11.00 MAX HEADROOM, BLIPVERTS (UK 1987. 50 min.)

Regi: Farhad Mann, Tom Wright. Medverkande: Matt Frewer, Amanda Pays. TV-bolaget Network 23 slåss om tittarsiffrorna på alla möjliga och omöjliga sätt i en dystopisk framtid. Stjärnreportern Edison Carter avslöjar konspirationer och orättvisor, men råkar illa ut på kuppen. Åttitalskult med charmige Max Headroom som elektronisk sidekick.

12.00 METROPOLIS (Tyskland 1926. 87 min.) Engelsk text.

Regi: Fritz Lang. Medverkande: Birgitte Helm, Alfred Abel, Gustav Froelich. Klassiker om den framtida staden och det mekaniserade samhället. Designen och specialeffekterna var bland de främsta på sin tid, och det politiska temat gjorde filmen extra viktig. För att dagens publik inte skall somna har den klippts ner och ny musik komponerats av Giorgio Moroder.

14.00 DUNE (USA 1984. 131 min.)

Regi: David Lynch. Medverkande: Francesca Annis, Leonardo Cimino, Jose Ferrer, Kyle MacLachlan. Ambitiöst försök att filmatisera Herberts bästsäljande roman. Filmen blev inte hyllad när den kom, men är ett intressant exempel på seriös spaceopera på film, och har dessutom sevärda dräkter och scenografi.

16.30 WINGS OF HONNEAMISE (Japan 1987. 125 min) Engelsk text.

Regi och manus: Hiroyuki Yamaga. Tecknad film från Japan har börjat sätta sina klor i den västerländska ungdomen. Detta är en av de bättre sf-filmerna. Filmen utspelar sig på en värld som liknar Jorden, där människan strax skall ta sina första steg ut i rymden, vilket cyniska militärer försöker utnyttja för att starta ett storkrig.

21.00 GOTHIC (UK 1986. 90 min)

Regi: Ken Russell. Medverande: Gabriel Byrne, Julian Sands, Natasha Richardson. Russel är bland de mest egensinniga B-filmsregissörer man kan finna, med en förkärlek för intellektuella psykosor blandat med litet våld och naket. Detta är hans beskrivning av händelserna som fick Mary Shelley att skriva sin berömda roman "Frankensteins monster".

23.00 SCREAMERS (Kanada 1995. 90 min) Svensk text.

Regi: Christian Duguay. Medverkande: Peter Weller, Roy Dupuis, Jennifer Rubin. I ett framtida krig på en annan värld har artificiellt liv - från små robotar till androider - blivit det främsta vapnet. Men människorna har tappat kontrollen över sin egen skapelse. Filmatisering av Dicks novell "Second Variety".

FILMPROGRAMMET SÖNDAG

11.00 REN & STIMPY - SPACE MADNESS (USA 1996-1997. 55 min)

Rolig och absurd tecknad TV-serie. Vi visar ett antal kultiga avsnitt där våra hjältar råkar ut för hiskliga äventyr i rymden.

12.00 GREMLOIDS (USA 1987. 86 min)

Regi: Todd Durham. Medverkande: Alan Marx, Paula Pondstone, Chris Elliot. Kärleksfull Star Wars-parodi. Darth Vader har rest till jorden i sin jakt på R2D2 och C-3PO. Lågbudget och bitvis hysteriskt rolig.

14.00 SUPERZALLE (Sverige 1998. 15 min)

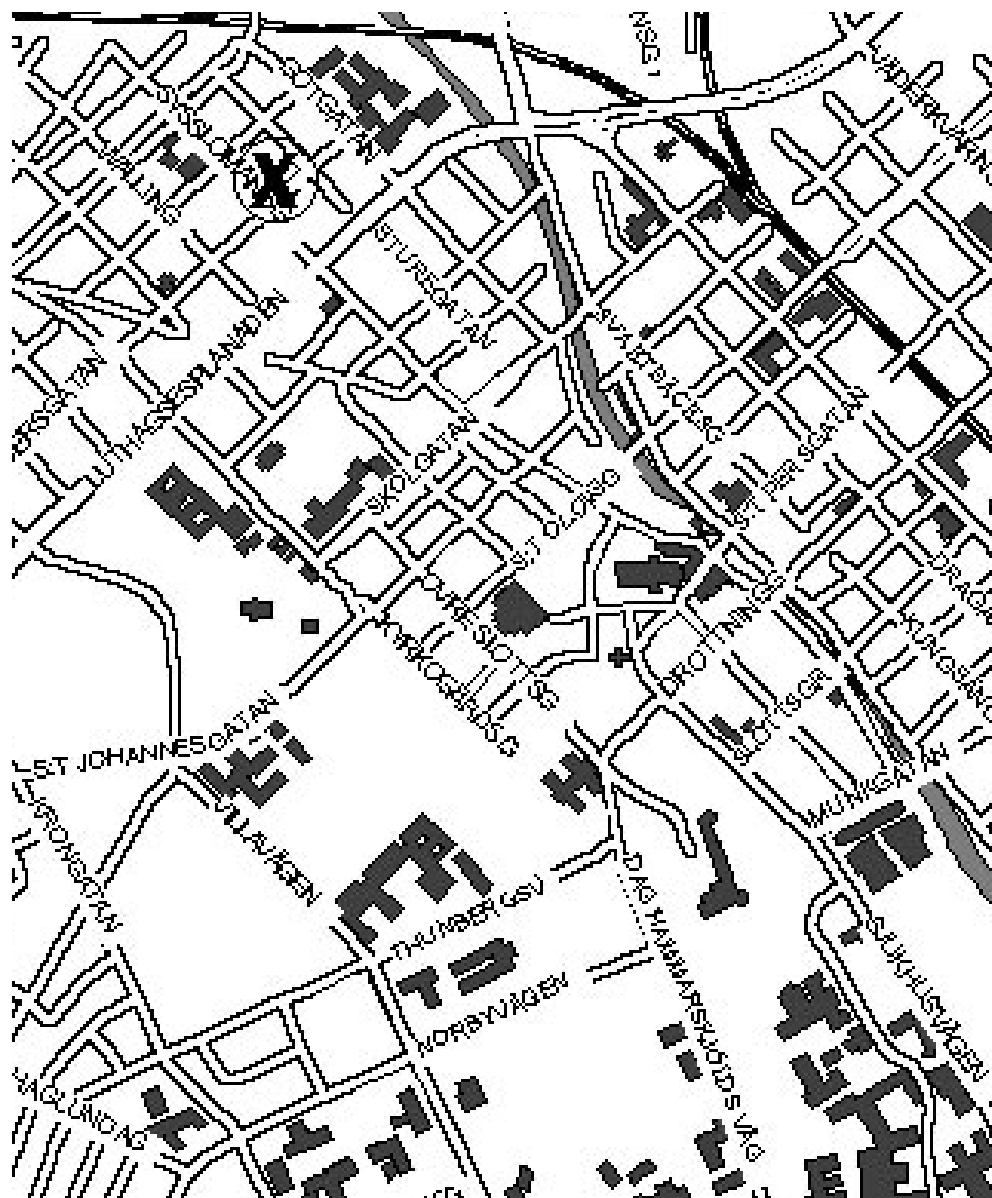
Regi & produktion: Joakim Svärting, Martin Markelius, Johan Nordström, Fredrik Warf, Michael Ericsson. Medverkande: Samir Djerbi.. Ny svensk lågbudgetfilm. Vem kan stoppa utomjordingarna från att invadera oss? Blir räddaren en mobbad gymnasist?

14.15 2001 - A SPACE ODYSSEY (UK 1968. 138 min)

Regi: Stanley Kubrick. Medverkande: Keir Duella, Gary Lockwood, William Sylvester. Baserad på en novell av Clarke och med manus av Kubrick och Clarke, presenterar 2001 en osedvanligt mystisk bild av människans framåtskridande. Filmens specialeffekter var under många år oöverträffade, och de något sterila rymdskeppen normgivande, men det psykedeliska slutet är extremt tids-typiskt. Tune in, turn on & drop out.

(Om inte annat anges är filmerna otextade med engelskt tal.)

KARTA ÖVER KONGRESSLOKALENS OMGIVNINGAR

Den lokal som årets Uppsalakongress hålls i är till vardags klubblokal för den estniska föreningen i Uppsala och går under namnet Eesti Kodu, eller Estniska Hemmet. Det är vår förhoppning att lokalerna ska vara till allas belåtenhet. Vi vill dock uppmärksamma de ärade gästerna på att eftersom det bor folk i våningarna ovanför och omkring lokalen, så bör man ta en viss hänsyn till detta och, särskilt på kvällen, undvika högljutt prat på gården och annat som kan uppfattas som störande av de kringboende.